

Mussolinijevi fašisti nava- lili na zlate ure in prstane

Diktatorjeve odredbe za obdelavanje slehrnega koščka zemlje v Italiji; tudi kralj je dal svoje vrtove in parke na razpolago. Italijani grdo tepeni na južni fronti. Abesinci so jim vzeli veliko zalogo bojnega materiala. Oslepele italijanske vojske odvažajo na — kazenske otoke!

Addis Ababa, 21. nov. — Abesinska uradna poročila omenjajo silne poraze Italijanov s stotimi mrtvimi na južni abesinski fronti, kjer njeguš Haile Selassie osebo vodi svoje barbarske čete. Prva večja abesinska zmaga je prišla južno od Hararja, kjer so Abesinci zajeli karavane 72 avtomotrov s strelivom in drugim bojnim materialom. Po kratki, toda krvavi bitki, v kateri je padlo 300 Italijanov in 150 Abesincev, so Italijani zbežali in pustili zmagovalcem 53 naloženih avtomotrov.

Drugo zmago so abesinske čete izvojevale v hribih Radova, kjer so ustavile prodiranje Italijanov in jih vrgle več milijonov.

Abesinci zanikajo italijansko poročilo od zadnjega ponedeljka, ki se je glasilo, da so Italijanski letali pobili 2000 Abesincev z bombami. Abesinsko poročilo se glasi, da so sovražne bombe iz zraka ubile le 10 Abesincev in ranile 30.

Rim, 21. nov. — Mussolini verjame, da se Italija lahko sama preživi in ne potrebuje živčevja iz tujih, ki so jo bojkotirale zaradi njene vojne v Afriki. Mussolini je včeraj odredil, da niti eden italijanski vojak ne sme biti v tujini, torej v glavnem s pšenico, dočim morajo biti omejeni pridniki, katere je Italija izvažala v tuje države.

Ker primanjkuje olja in bencina (gasolina) za avte, je avtni promet reduciran le na najnujnejše javne potrebe. Vsi privatni avtomobili in avtomotri, ki niso v državni službi, morajo počivati; tudi državni uradniki in osebje na kraljevem dvoru morajo zamenjati avte s konjskimi kočijami za svojo vožnjo. Kralj Viktor Emanuel je tudi dal svoje obširne vrtove in parke na razpolago za pridelovanje pšenice, soléhne, indijske koruze in drugega žita.

Naval fašistične vlade na privatno zlato in zlate predmete je ukazal v tek. Prebivalci v Turinu so se prvi odzvali in zbrali okrog 20 ton zlatih ur, prstanov in podobnih okrasov. Vsak prispevalec dobi državno dolžnico v vrednosti prispevanega zlata.

London, 21. nov. — Reuterjeva časopisna agencija poroča, da je bilo zadnje dni izkrcanih 300 oslepele italijanske vojske na otoku Carpathos. Pripeljali so jih v Afriko, a niso jih poslali domov, temveč obdržali jih bodo na omenjenem otoku, ki je zastražen za vojaštvo.

Bitka med fašisti in komunisti v Mehiki

Mexico City, 21. nov. — Med včerajšnjo proslavo 25-letnice Maderove revolucije je v glavnem mestu Mehike izbruhnil spopad med fašisti zlatosrajčniki in komunisti. Oddanih je bilo čez stotrelav na ulicah in pet oseb je bilo ubitih, okrog 50 pa ranjenih. Policija, ki je ustavila bitko, se aretirala 30 oseb. Razburjenost je zelo velika in delavci voditelji so opozorili vlado, da lahko pride do protestne generalne stavke, če vlada takoj ne razpusti fašističnih organizacij.

Domače vesti

Nov grob na zapadu

Pueblo, Colo. — Dne 18. t. m. je umrl za pljučnico Joe Stephan, star 46 let in doma od Semicha v Beli Krajini. Bil je član društva 21 SNPJ.

Bolniki v Penni

Sharon, Pa. — John Pershin, star naseljenec, je že leto dni v zdravniški oskrbi. Muči ga srčna hiba. Nevarna bolezen je položila v posteljo tudi Jos. Kramarja ml. Oba imenovana sta člana društva 174 JSKJ. Jerry Okorn je že več tednov bolan na neki želodčni težkoči. Dalje se nahaja v bolniški postelji Ana Jert. Anton Valentič se je nekoliko prehladil na lovu na zajce in moral je izostati od dela, upanje pa je, da bo okreval prvi med naštetimi. Zadnji trije so člani društva 262 SNPJ.

Vesti iz Minnesote

V Virginiji, Minn., je umrl rojak J. Babič, ki zapuščala šest sinov in tri hčere. — V Auroris si je vzel življenje rojak Glavan, star 46 let. Vzrok so menda družinske razmere. — Znana trgovka Kristina Kolar v Gilbertu je predelala in olepšala svojo trgovino. — V Ellyu sta bila poročena Frank Jasper in Mary Prešeren.

Ponesrečen deček

Calumet, Mich. — John Kezele, trinajstletni sinček Georgeja Kezele iz Dodgeville, je izgubil levo oko, ko ga je pri igri obstreliš njegov devetletni bratec iz puške. Več svinčenih zrn ga je zadelo v oko, ki mu je takoj izcurlo.

Nagla smrt v Kansasu

Breezy Hill, Kans. — V tej naselbini je naglo umrl Blaž Bogataj. Zadel ga je srčna kap. Star je bil 53 let in doma iz Sestranske vasi pri Poljanah na Gorenjskem. Tu zapuščala žena in brata. Bil je član društva 65 SNPJ.

Slamnat glasovanje odkrilo večino proti New Dealu

New York. — The Literary Digest, znani magazin, ki je leta 1932 s preliminarim "slamnatim" glasovanjem ugotovil Rooseveltovo zmago dva meseca pred volitvami, zdaj vodi drugo takšno glasovanje o New Dealu. Ta teden je objavil prve številke tega glasovanja v petih državah na jugu in zapadu. Od prvih 40.000 glasov, ki jih je magazin prejel, se je 53,28% glasov izreklo proti Rooseveltu, 46,72% pa za njega. Magazin je razpolagal 10 milijonov glasovnic v vse kraje Združenih držav.

Nova "zaščitna" plača za samce v Ill.

Chicago. — Samski brezposleci, ki so na relifu, bodo dobili dobro oskrbo to zimo v Illinoisu. Noben ne bo lačen niti brez strehe. Lahko bodo šli v religiozne delavke kempe, kjer bodo dobili hrano in stanovanje ter — en dolar "zaščitne" plače na teden, poroča državna reliefna komisija. To je nekaj sličnega ko nacistične delavske kempe v Nemčiji.

Stavka religioznih delavcev v Virginiji

Roanoke, Va. — Stavka religioznih delavcev je izbruhnila tudi v tem mestu in se mogoče razširi na vse državo. Vodi jo zveza brezposelnih (Workers Alliance). Za stavkarje pa situacija ni ugodna, ker je reliefna administracija vrgla vse z religiozne liste. Organizator brezposelnih Hilliard Bernstein apelira za zunanjo pomoč.

Stavkarji v spopadu s skebi v Ohio

Stavko pomaga drobiti "prijateljski" šerif

Barberton, O., 21. nov. — Pri tovarni Ohio Insulator kompanije, kjer je stavka še devet tednov, ko so stavkarji skušali preprečiti dovoz provianta in dohod stavkarjev v tovarno ter pri tem trčili na močno četo privatnih gardistov in deputi-šerifov, ki so pikote nagnali s plinskimi bombami.

Družba se je s pomočjo šerifa Jamesa T. Flowersa odločno dobro pripravila za razbijte stavke. Tovarna je bila ves čas stavke do včeraj zaprta, za kar so pazili stavkarji. Včeraj zjutraj je pa po stranski progi pripeljal vlak štiri tovarne vagonne provianta s stavkolomce — živčevja in posteljne oprave. Istočasno je bilo 50 privatnih gardistov in več pomočnih šerifov pripravljenih pri glavnem vhodu, da sprejmejo in protektirajo skebe.

In ko je "prijateljski" šerif Flowers hipokritično plediral s 300 piketi, ki so strašili glavni vhod in stranske progo, naj mirno poravnajo difference z družbo, je po eni strani pripeljal tovorni vlak, po drugi pa pridrvelo 12 avtov, naloženih s skebi in pomočnimi šerifi, proti glavnemu vhodu. Stavkarji so planili proti avtom in jih sprejeli z opeko in količci.

Tedaj so se odprla vrata in z dvorišča se je vaulo 50 kompanijskih gardistov in pomočnih šerifov, ki so pričeli metati plinske bombe in solzenje in bijanje med pikote. Vrgli so jih več tucatov, in ko so se pred oblaki morečega plina umaknili stavkarji, so avti s skebi zdrčali na dvorišče, za njimi pa so se zaprla vrata.

Od piketov je bil aretiran "Red" Nelson, ker je razbil luč na šerifovem avtu. Šerif je dal družbi na razpolago svojo obojeno silo in tudi avte za transportiranje skebov. Od tega incidenta so ga delavci smatrali za svojega — "prijateljski". Fowlers pa je odšel po isti poti kakor večina vseh "delavski prijatelji" v političnih uradih in izvoljenih na demokratični ali republikanski listi.

Rudarji v Penni obsojajo fašizem

Konvencija 5. distrikta proti vsem fašistom in vojni

Pittsburgh. — (FP) — Konvencija petega distrikta rudarske unije je sprejela serijo resolucij proti fašistom doma in v drugih delih ter proti vojni. Mussolinija je nazvala za "svetovnega javnega sovražnika št. 1." Protestirala je proti "persekuciji naših bratov v Nemčiji po denarnih interesih" in proti ameriškem sodelovanju v svetovni olimpijadi v Berlinu prihodnje leto.

Izrekla se je tudi proti zlaganju Mussolinija z ameriškim premogom in obsodila fašistične "Bele križarje", ki so zadnje čase pričeli vstajati v Pennsylvaniji in vodijo kampanjo proti zamorem in katolikom.

Konvencija je zavrgla več resolucij za ustanovitev delavske stranke, češ, "da bi to pripomoglo, da bi republikanci zopet lahko prišli v vlado." Rudarji smatrajo sedanjo demokratično administracijo za svojo "prijateljsko", ker so dobili Guffeyjev zakon ali "malo NRA". Predsednik državne delavske federacije John Phillips jim je povedal, da so to dosegli le valed tega, ker imajo močno organizacijo. Brez močne unije je bi si tudi razmer ne bili mogli izboljšati.

ITALIJANSKI DELAVCI V AKCIJI PROTI FAŠIZMU

"Tajnega" kongresa v Bruslju se udeležilo 371 zastopnikov

ENOTNA FRONTA LEVICARJEV

Bruselj, Belgija. — Pol milijona organiziranih Italijanov, ki žive v tujemstvu kot izseljenci ali kot izgnanci, je bilo zastopanih na "tajnem" kongresu v tem mestu. Sklicali so ga Mussolinijevi nasprotniki, v prvi vrsti socialistična in komunistična stranka Italije.

Kongresa se je udeležilo 371 zastopnikov italijanskega delavstva in izgnancev v tujini. Večje število teh delegatov je bilo iz Italije same. Čez mejo so ušli skrivoma in se prav tako vrnili. Ameriško organizirano delavstvo italijanske narodnosti je zastopal Louis Antonini, upravitelj krojaške unije št. 89 v New Yorku in podpredsednik International Ladies Garment Workers unije. Poleg tega so bili zastopani tudi komunisti in socialisti, živeli v Ameriki.

Na tem zborovanju so sodelovale vse italijanske delavske grupe in je predstavljalo pravo enotno fronto. Sklicatelji pa so imeli sitnosti z vlado, ker so strogo pazili na zastopnike. Slednji so se poslužili trika in izabili svetovno razstavo v Bruslju, češ, da gredo na to razstavo, kar so belgijski, francoski, avstrijski in drugi šandari svedo morali upoštevati. Zastopani sta bili tudi obe internacionalni, komunistična in socialistična, ter Mednarodna federacija strokovnih unij.

Kongres se je pečal izključno z razmerami v Italiji. Izrekel se je za sankcije Lige narodov, za čim strožje ekonomske sankcije. Nadalje je razpravljal o akciji za strmoglavljenje fašističnega režima. Oboji, socialisti in komunisti, so poudarjali, da se morajo Mussolinijevi nasprotniki izogniti iluzijam ter graditi na solidnih tleh.

V slučaju Mussolinijevega padca so tudi komunisti obljubili podporo novi antifašistični vladi. "Ako bo v tem boju nastala potreba organiziranja nove vlade, ki bo pripravljena braniti vse ljudske svobodščine in bo nastopila na vsej črti proti magnatom kapitalizma in za mir, tedaj bomo podpirali tako vladno bodisi od zunaj ali od znotraj," je rekel komunistični vodja Grieco.

"Ah! Če bi bilo razumevanje te potrebe pred 14 leti, ko je nekaj socialistov govorilo o njej, toda zaman!" je vzkliknil G. E. Modigliani, vodilni italijanski socialist, ki živi v Franciji.

V Franciji prihaja obračun s fašisti

Pariz, 21. nov. — Levičarske skupine v francoskem parlamentu pritiskajo na Lavalovo vlado, da mora brez odloga razpustiti fašistične organizacije in glavnega vodjo fašistične organizacije "Ognjeni križ", polkovnika Francosa De la Rocqueja, postaviti pred sodišče kot zarotnika proti demokratični republiki. Levičarji so zagrozili Lavalu, da strmoglavijo njegovo vlado, če tega ne stori. Francoski parlament se snide 28. novembra.

Oljni delavci do- bili ugodno pogodbo

Oklahoma City, Okla. — Po več tedenskih pogajanjih z Indian Territory Illuminating Oil Co. je kraljeva unija oljnih delavcev izvojevala pogodbo, ki določa zvišanje meze in skrajšanje delovnega tedna na 36 ur.

Konvencija Lige proti vojni in fašizmu

Vrčila se bo v Clevelandu 3. jan.; vse delavstvo povabljen

New York. — (FP) — Tretja konvencija Lige proti vojni in fašizmu se bo vrčila v Clevelandu dne 3., 4. in 5. januarja. V oklicu liga pravi, da se bo Amerika izognila fašizmu in vojni le, če vse delovno ljudstvo strne svoje vrste v boju proti temu dvojčemu kapitalističnega sistema.

Na konvencijo vabi vse unije, organizacije farmarjev, profesionalistov, zamorcev, rasnih in narodnostnih manjšin, ženskih klubov, mladine, veteranov, progresivcev, liberalcev in cerkvenjakov, ker vsi ti sloji bi trpeli v slučaju, da pride do vojne in fašizma.

Oklic je naslovljen "na ameriško ljudstvo" in pravi: "Milijoni, ki ne morejo dobiti drugega dela in se komaj vzdržijo pri življenju, se pripravljajo in jih pripravljajo na pobijanje drug drugega. Milijone otrok je lačnih, šole so zaprte, toda za vojno se trošijo milijarde ...

"Iste aile, ki pripravljajo vojno, tudi uničujejo demokracijo ... Profiti velikih korporacij naraščajo, toda plače gredo navzdol; cene se dvigajo, toda relief pada. Tako situacija je mogoče vzdržati le s silo ... Gospodarji velebiznisa in njih politični služabniki bodo tukaj napravili drugo fašistično državo, ako ne bodo pri tem ustavljene, ter bodo potepali z železno peto naše tekoče priroben svobodščine."

Ligo proti vojni in fašizmu so organizirali komunisti in so vsa črna njen glavni faktor, davi v vodstvu sodelujejo tudi nekateri prominentni liberalci. "Prijatelji" demokracije in "buržoaznih" svobodščin so postali šele zadnje čase, ko so sprevideli, da je njih stara razdvajalna taktika pogubna za delavstvo.

Stavka prinesla ru- darjem delno zmago

V Alabami so dobili polovico manjše zvišanje ko drugod

Birmingham, Ala. — (FP) — Po osmih tednih stavke se je 17.000 rudarjev v tem distriktu zopet vrnilo na delo s kompromisno pogodbo. Operatorji so pristali na zvišanje plač za 20 centov na dan ter štiri in pol centa zvišanja pri toni.

Rudarji v ostalih distriktih mehkega premoga so s splošnim "praznikom" v septembru dobili 50 centov več na dan in devet centov več od tone. Tukajšnji operatorji pa o kakšni spravi niso hoteli nič slišati, naker se je rudarski "praznik" spremeni v dvomesečno stavko. V tem boju so bili ubiti trije rudarji, večje število pa je bilo ranjenih po operatorskih gardistih. Pogodba velja do 1. aprila, 1937.

Kurjači zagro- zili s stavko

Chicago. — Pri burlingtonski železnici so člani bratovščine lokomotivnih strojevodij in kurjačev zagrozili s stavko in je unija v ta namen odredila glasovanje med 1500 člani na tej progi. Do stavke lahko pride, če se izrečeta dve tretjini in če železničarski delavski odbor ne izravna spora. Sporno vprašanje so nove lokomotive z Diesellovimi motorji, pri katerih dela le en mož, strojevodja, unija kurjačev pa zahteva dva moža. Pravi, da je v interesu varnosti, da sta na lokomotivi dva moža, ker če se enemu kaj pripeti, stopi na njegovo mesto drugi. Družba ne mara o tej zahtevi nič slišati.

STAVKA PRI MOTOR PRODUCTS CO. V DETROITU

Stavkovnemu klicu nove unije se odzvalo 3000 delavcev

STAVKO BODO OB- CUTILI TUDI DRUGJE

Detroit. — (FP) — Moč nove industrijske unije avtnih in kovinarskih delavcev, ki je bila nedavno ustanovljena s spojitvijo treh neodvisnih unij v avtni industriji, bo preizkušena v stavki, ki je zadnje dni izbruhnila pri Motor Products kompaniji radi vprašanja plač. Zastavkalo je vseh 3800 delavcev.

Ta stavka je velike važnosti. Če ne bo kmalu poravnana, jo bodo obcutile skoraj vse avtne tovarne. Ta družba izdeluje avtne pritlikline — "moldinge", "panelse" in vetrobrane — katere rabijo skoraj pri vseh avtnih modelih.

Ko je lansko spomlad izbruhnila stavka pri tej družbi, je morala v petih dneh zapreti tovarno tudi Hudson kompanija. Tudi Briggs Mfg. je odvisna od Motor Products kompanije, Fordova pa od prve. Ko je leta 1933 bila stavka pri obeh teh družbah, je tudi Ford moral prenehati s produkcijo peti dan stavke.

Nova industrijska unija je poklicala delavce v stavko, ko je prišlo do preloma v pogajanjih za zvišanje plač. Delavci zahtevajo odpravo akordnega dela in plačo od ure. Družba je v to pristala, toda pod pogojem, da dnevne plače bazirajo na količini produkcije, kar je isto ko akordno delo, poleg tega bi bile plače v nekaterih slučajih še znižane. Delavci so to skemo odklonili in zastavkali stoodstotno.

Radi strategične pozicije, katero zavzema ta družba v avtni produkciji, so dobri izgledi za zmago. Delavci so bili zmagovalci v obeh zadnjih stavkah, namreč lansko in predlansko pomlad. In če tudi zdaj zmaga, bo unija s tem prišla do velikega prestiža, kar ji bo omogočilo, da se bo usidrala tudi v drugih tovarnah avtne industrije. Organizacija pravi, da ima samo v Detroitu 30.000 članov.

Kot prej omenjeno, je bila ustanovljena, ko so se pred nekaj tedni spojile tri neodvisne unije — Mechanics Educational Society, Automotive Industrial Union of American in Associated Automobile Workers of America.

Prva od teh organizacij je bila ustanovljena pred tremi leti in je v tem času dosegla že več zmag. Druga je dete avtnega delavskega odbora in ji je pozneje kumil tudi znani katoliški pridigar "Father" Coughlin. Do zadnjega časa je imela bolj znake kompanijske unije ko prave delavske organizacije, to se je izorientirala končno v delavsko smer. Tretja organizacija je nastala lani ko je 5000 članov odstopilo od avtne unije Ameriške delavske federacije.

Med vodstvom vseh treh organizacij je nedavno prišlo do sporazuma, da združijo vse tri organizacije v neodvisno Industrijsko unijo avtnih in kovinarskih delavcev, če to spojitve odobri članstvo. Glavni vodja te skupine avtnih delavcev je Matthew Smith, ki je bil prej tajnik Mechanics Educational Society in je postal tudi tajnik Industrijske unije avtnih in kovinarskih delavcev.

On je tudi izjavil, da bo ta organizacija sodelovala z Unijo

(Dolge na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cileo \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Člani glasilo po doporabi. Rokopisni dopisi in nemarodni
članki ne vrstijo. Rokopisni dopisi vrstijo (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrstijo poljubno in v skladu
se je prilagajati po potrebi.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa kar ima stika s listom:
PROSVETA
2657-49 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Razne zanimive vesti

Bridgeport, O. — Kakor poročajo člani društva Cardinals št. 640 SNPJ, ni bil njihov trud za veselico 26. okt. zaman, kajti oni beležijo moralni in finančni uspeh. Ako je uspeh, se na trud pozabi. Uspeh se pa kaže edino le s sodelovanjem, česar jim ni manjkalo. Posebno so se trudile Mary Straus in Mary Potnik, pa mra. Godez in mra. Koss st., tako tudi ostali mladi člani in članice, stari člani pa tudi niso zaostajali. Vsak je storil svojo dolžnost, tako da je prireditev dobro uspela. Kakor poročajo, se pri njihovem društvu vršijo velike priprave za bodočo prireditev. Le tako naprej!

Prvo nedeljo v decembru se bo vršila letna seja društva št. 13 SNPJ. Pričela se bo ob 1. popolne, kot navadno vsako leto. Volili se bo odbor za 1935. Dolžnost slehernega člana je, da se te seje udeleži. V zapisniku se čita, da se mora član, drugače seje udeležiti vsak član, drugače plača 50c v društveno blagajno ali pa sledi enomesečna suspenzija. Zato vsi na letno sejo! Za vzrok odsotnosti se bosta upoštevala le delo in bolezen.

Konferenca angleško poslujočih društev je minila. Slišijo se razna poročila. Zaključek se je lahko že vnaprej videl iz raznih dopisov, v katerih se je namigavalo v gotovo smer. Nikakor se ne bi smelo dopuščati, da se na konferenco privlečejo verske zadeve, kajti SNPJ je svobodno-miselna podpornica organizacija, ki je bila ustanovljena na delavskih principih. Kaj nas briga, kje se je na primer Lokar poročil, magari v Etiopiji! To je njegova privatna zadeva! Treba bi bilo človeka, da bi šel po naselbinah in pojasnil mladini, kaj je SNPJ in kakšni so njeni principi. S tem se bi veliko pridobilo, ker se bi mladina seznanila z delom naše jednote. Vem, da je bilo na konferenci precej zastopnikov, ki so jim načela naše jednote znana, navzven pa so bili tudi taki, ki tem načelom nasprotujejo. Torej nasprotujejo tistemu, kar so naši pionirji z velikim trudom ustanovili in zgradili. Zato je naša dolžnost, da čuvamo naše delavske pridobitve, drugače se res lahko zgodi, da nepremišljeni in prefrignjeni posamezniki stvar poderejo.

SNPJ mora ostati na temelju, na katerem je bila ustanovljena, pa naj pride kar hoče! Na one, ki so proti njenim načelom in proti taktiki njenega glasila, se ne moremo prav nič zanesti. Njim je le za lastne koristi. To jim je glavno! Ob vsaki priliki kričijo, da doli s politiko, medtem ko prinašajo svojo politiko na svetlo vsepovsod. Oni so nasprotniki dela, ki so ga izvršili za delavstvo naši pionirji. Njim je le za lastno korist, da čim prej pridejo v sedlo, pa naj se to zgodi s to ali ono pomočjo. Zato pa mora imeti članstvo SNPJ svoje oči odprte, da ne bo prepozno!

Društvo Pioneer 559 SNPJ goji delavsko kulturo, dela v prid delavske stvari. V svoji sredi ima moči, ki razumejo to delo, in vsi skupaj delajo v prid SNPJ. Ima delavce in profesionalce, a vsi delajo za društvo in SNPJ. Zato njih društvo tudi tako lepo napreduje. Večina se zaveda, da sedanja kapitalistična uredba se bo odpravila le potem, če bodo v močne delavske stranke. Valed tega prepričanja so vselej in povsod na delu, da pomagajo delavski stvari. Le pogledimo spored njihove desetletnice! Človek se kar čudi, kako so vse to izvršili. Le potem skupnosti in dobre volje se je vse to izvršilo, na kar so lahko ponosni. Vsa čast jim! Želim, da bi ali naprej po poti, ki vodi v osvoboditev delavske mase izpod krivičnega sistema!

Kot nam poročajo, bodo prišli k nam v Bridgeport na slavo 30 letnice Proletarca in 10 letnice kluba št. 11 JSZ v nedeljo 30. nov. z vseh strani — iz Maynarda in Barbortona ter drugih bližnjih naselbin. Naši igralci in ostali, ki bodo na sporedu, se pa prav pridno pripravljajo, da bodo razveselili in zadovoljili posetnike. Seveda, clevelandski Barbić pa študira zemljelje, da ne bo zgrešil smeri ko bo na poti k nam s svojima sinovoma, ki bo-

sta z drugimi vred igrala za ples na naši prireditvi. Kot se vidi, bo 30. nov. dan, ki nam bo ostal v dolgem in prijetnem spominu. Kdor bo prišel, se ne bo kešal. Na svidenje v društveni dvorani na Boydsville! Joseph Snoy, 13.

Razprava o tem in onem

Sharon, Pa. — Odkar opravljam delo potovalnega zastopnika, še nisem doživel tako žalostnega potovanja kot sem ga imel od 6. do 15. novembra. V 10 dneh mojega potovanja sem namreč spal le sedem ur v postelji, ostale noči pa sem prespal sede na dveh stolihi valed nadehu, ki me precej muči, vrhu tega pa še revmatizem.

Naše dobre gospodinjke so se na vse načine trudile, da bi mi bolečine olajšale, a vse zaman. Ti dve boleznii me mučita kar naprej, tako da mi grozita, da me bosta poslali tja, "kjer je vsega dovolj", kakor nas tolažijo duhovniki raznih ver in sekt, če jim to hočemo verjeti, kar pa je vse skupaj le gola izmošljotina. "Zdravilo" za nevedneže.

Naj bo kakor hoče, mnogo gorja smo si sami krivi, ker nismo videli, kje nam sonce sije, kje je rodovitno polje in kje se lahko pridela vsega dovolj. Mesto tega pa izvolimo h krmilu take ljudi, da nam uničijo živče, potem pa še plačajo farmerjem za uničevanje živčevja in prašičev. S tem dajo priliko spekulantom, da navijajo cene in grmadijo milijone dobička, medtem ko rečne družine nimajo niti koščka kruha, da bi ga dale svojim otrokom. Če se pa "drzneš" prositi kapitalista za košček kruha, te sodnik obsedi v zapor.

Citali smo, kako je sodnik oprostil največjega goljufa v zadevi poneyber ogromnih vsot denarja. Šel je prost vsake krivde, "vsled usmiljenja nad visoko starostjo". Kdaj pa bodo prišli na krmilo taki ljudje, ki bodo dali nam starim potrebno starostno pokojnino, tako da se bomo mi 70-letni starčki in starke lahko preživljali? Za nas reže je vsaka stvar neustavna. Ti revni delavci si opravičen, da lahko garaš, da se lahko postiš — ko se pa "preseliš" na "drugi svet", tam boš pa imel vsega dovolj, jedi in pijače, pa gleda boš v obličje — mrčesa, ki ti bo glodal tvoje okostje! "Nebesa" bodo trajala le toliko časa, dokler bomo ležali v žametni, svileni rakvi. Ko se pa raket sesuje — in že mnogo prej! — se bo pa pričela živahna ofenziva raznega mrčesa na tvoje telo. Spet bo "trpljenje", ki bo trajalo toliko časa, dokler se ne spremenimo v rodovitno zemljo, iz katere bodo naši potomci črpali vsakdanji kruh.

Zato so lahko v tej naši bogati deželi boljša nebesa, ako si jih skušamo napraviti, dokler smo živi. Nebesa v rakvi naj se grede solit! Ko človek umrje, ga ni več in nič ne ve o dobrem ne slabem. Čemu je potem treba žameta in svile, rož in druge ropotije? Kadarkoli se udeležim kakšnega pogreba, me srce zaboli, ko vidim, da si revni delavci, ki je brez vseh sredstev, nabavi dragocena krsto z bogatim lišpom, večkrat pa nima kam položiti svoje trdne glave. Sem velik sovražnik dragih rakev, ki so v korist le pogrebnikom in lastnikom tovarn.

Pred leti, ko sem delal v jami, kjer me je poškodovalo na desni roki, je nekega dne skala ubila mladega Slovaka. Pogrebnik je brž izbral priliko, šel k plačaljevi ženi, ki je izgubila mladega moža, ter jo skušal pridobiti, da bi kupila drago rakev. Najcenejša je bila \$200! K sreči sem bil navzoč ter kupiljo preprečil. Povedal sem mladi ženi, da ji je kompanija ubila moža in kompanija naj mu preskrbi pogreb. Kompanija mu je kupila rakev za \$30! Udeležil sem se dotičnega pogreba. Vse je bilo lepo — pa za male novice. Dotična žena mi je še danes hvaležna, ker sem ji bil prihranil od \$200 do \$300 dolarjev.

Naše podporna organizacija imajo denarja na razpolago, tako da si njih glavni odbori večkrat belijo glave, kam bi ga naložili zanesljivo in čim obrestonosneje. Da pa si bi umislili, recimo, pogrebni zavod, ki ne bi odiral

ljudi, o tem se nihče ne zmisli. Dragi pogrebi in drage krste so nepotrebna bahavost, posnemanje bogatih, ki si pač lahko privoščijo baržunaste rake s svilovite in z bronastim obedom. Za delavce je vse to odveč, jim je v veliko škodo. To so uvedli premeteni trgovci z rakvami, cvetličarji pa s cvetlicami, za katere je treba plačati velike vsote denarja. Ali bi ne bilo boljše, če se bi držali v vseh ozirih zmernosti?

Anton Zidanšek, zastopnik.

Domača zabava društva 234

Milwaukee, Wis. — Kakor že poročano, bo društvo Bratoljub št. 234 SNPJ priredilo domačo zabavo v soboto 23. nov. v So-starichevi dvorani. Uljudno se vabijo vsi člani našega in sosednjih društev ter vsi prijatelji, da se udeležijo v velikem številu. Vsakemu, ki nas je že posetil na naših zabavah, je znano, da imamo vselej prav imenitno zabavo, tako da vsak že komaj čaka na drugo. Na letošnji zabavi se pa bomo našim posetnikom še posebno prikupili s tem, da bomo ob 11. uri servirali tople čikne. Koliko pa vas je, ki radi ne obirate lepo zarmenjenih kurjih beder? In vse to se bo dobilo za nizko vstopnino 50c.

Vsi, ki boste to čitali, sklenite takoj, da boste gotovo prišli na sobotno veselico našega društva. Igrala bo izvrstna muzika, tako da se boste vsi vrteli. Povemo vam, da se niste še nikdar tako dobro imeli kakor se boste na naši veselici.

Na prošli seji je bilo sklenjeno, da vsak član plača 50c v društveno blagajno, ker je suha. S tem pa boste imeli prosto vstopnino na domačo zabavo. Toliko v vednost onim, ki se niso udeležili zadnje seje.

Odbor.

Se o townsendovcih

Bear Creek, Mont. — Nekateri dobro rejeni prefrignanci so mnenja, da vlada se ne bi smela vmešavati v njihov business. Takega mnenja je vsak paglavček, ker ne bi rad videl, da se njegova prefrignost izve med širšo javnostjo. Tako delajo tudi profitni prefrignanci, da lahko nemoteno vladajo in izkoriščajo kar naprej. Občine, države in celo federalna vlada — vse bo zadolženo, ako se ni. Na ta način ne bo dolgo, ko bodo oni sami vladali, namreč oni, ki so na vrhu. Potem nam volitve ne bodo več potrebne.

Zvezni senator William Borah je rekel v nekem svojem govoru, da problem, ki stoji pred Ameriko, se lahko uredi brez amandiranja ustave. Če ima on tako solucijo, zakaj ne pride z njo na dan? Ali se mu ne smilijo tlači, ki trpijo pomanjkanje? Če se mu sedaj ne smilijo, se mu na brže tudi potem ne bi, če bi postal predsednik. Sem mnenja, da je dobro, če se človek sam uposli, ali take prilike za nas navadno trpine ni več. Zato pa imamo občinsko, državno in federalno vlado ter poslance, ki jih izvoli ljudstvo in kateri bi morali gledati, da se državljanom ne godijo krivice. Ali so jih nadkrillili prefrignanci? Ali je treba v deželi, kjer je vsega dovolj, trpeti pomanjkanje? Ali je treba importirati stvari, ki se pridujejo doma, domači delavci pa lenarijo brez dela in zaslužka? Ali je treba zmrzovati medtem ko nimajo rudarji zaslužka? Kako se vjema to, da ljudje hodijo razcapani, ko se uničuje bombaž? Ali bomo čakali, da so bo rodil človek, ki bo vstanu vsa ta nesoglasja spraviti v pravi red?

Senator B. K. Wheeler nam je povedal, da opice in druge živali, ko si naberejo lesnikov, se vsedejo in jedo. S tem je dosti povedano, kdor razume. Mi, ki smo preveč producirali, pa trpimo pomanjkanje. Kakšna razlika med nami in opico v mentalnem pčenu! Pa saj nekatere trdijo, da smo potojni opice, zato ni čuda, če nas opice nadkriljujejo.

Končno pa še nekoliko o Townsendovem načrtu. Kdor se zaveda, da bo postal star in ako ni absolutne garancije, da ne bo na starost revež, bi moral na črt podpisati. Da ni izvedljiv, ti to je bavlav! Stari ljudje so ustvarili bogastvo vsaj v toliki meri, da so upravniki na starost udobno živeli. Mladina pa, ako se boji davka, naj se namesto

športnih iger začne zanimati, da ne bo dopustila prefrignancem, da si bodo nakazovali po \$250,000 letne plače. Naj gre denar raje v federalno blagajno, pa po mojem ne bo treba plačevati toliko davka. Obenem je pa sramota, ako sin ne more ali se ne upa očeta ali matere preživeti na stara leta s tem, da bi žrtvoval mali odstotek od svoje plače ali kakor že. Da bi pa imel bojazan, da bodo "ta stari" deželo upropastili s tem, če jim kongres dodeli potrebno eksistenco, potem se vjema z likvidacijo potom izstradanja do smrti, kar pa ni ameriško ne človeško.

Kar townsendovi klubi plačujejo za razširjenje načrta, je potrebno, saj socialisti plačujejo že nad 40 let. In townsendovci ne mislijo vladati, kakor je bilo nekeje zapisano, dobro je pa, da se podpira nekaj, kar je započeto in da je zanimanje za to. Končno to ni drugo ko življenje. Denar bo šel vsak mesec sproti nazaj. Kdor ga bo kopičil, bo naloga mladih ljudi, da s postavami to preprečijo. Se bo že našel kak drugi Townsend, ki bo iznašel "mazilo" za to. Ideje pobijati brez nadomestila, to znajo le zgarjari.

Fred Rasborschek, 81.

Martinsonje in drugo

Akron, O. — Po starokrajških običajih se na Martinovo vino krsti, zato smo se zbrali v klubu Slovenskega doma, da se ta navada ne opusti. Radio je napovedal hladno jesensko vreme, nato pa smo slišali pevce iz Clevelanda. Pel je zbor Javornik iz Barbortona. In kako blagodejno vpliva slovenska pesem na človeka v tujini. Prisrčno smo jim aplavdirali, četudi nas niso slišali. Oni pa so nadaljevali s pesmijo: Obratni na dva oči, Pastirček itd. Barber-tončanje so se dobro postavili. Le tako naprej!

Na 23. nov. bo pevski zbor Javornik priredil koncertno in plesno veselico. Še vselej so se dobro postavili, zato smo prepričani, da bo tudi na tej prireditvi obilo zabave in užitka. Valed tega je naša dolžnost, da gremo na njihovo prireditev v velikem številu ter da jim pomagamo k uspehu.

Kljub slabim časom, se vrstijo plesne in druge veselice ter zabave ena za drugo. Zadnjič so nas povabili Skvarcatovi, da bodo priredili majhno zabavo hčerki mrs. Skvarca pred njeno poroko. Sli smo in dobro smo bili postreženi. Peli in pili smo, pa jedli in plesali do belega dne. Iskrena zahvala Skvarcetovim, mlademu paru pa obilo sreče v zakonskem stanu!

Martin Bolha, 535.

Koncert zbora Zvon

Bedford, O. — Pevski zbor Zvon, pod vodstvom Ivana Zornana, priredi svoj jesenski koncert v nedeljo 24. nov. v SND na 80. cesti. Uljudno ste vabljeni vsi iz bližnje in daljne okolice Clevelanda, da se udeležite v velikem številu. Zagotavljam vas, da vam ne bo žal. Po koncertu bo prosta zabava in ples. V zgornji dvorani bo igral Novakov orkester, v spodnji pa bo domača zabava. Pričetek ob 8. zvečer.

Martin Martinšek.

Vabilo na veselico

Chicago, Ill. — Društvo Integrity št. 631 SNPJ vabi vsa sosednja čikaška društva in posameznike na proslavo svoje 8-letnice, ki se bo vršila v soboto 23. nov. zvečer v Pilsen Park paviljonu na 26. cesti in Albany ave. Vstopnina samo 35c. Pripravljeni je tudi vhodna nagrada ali door prize. Igral bo Kochevarjev orkester. Torej rojaki v Chicagu in okolici, ne spreglejte te naše veselice! Pričetek ob 8. zvečer. Na veselo svidenje!

Za odbor:

Martin Abram, ml.

LISTNICA UREDNIŠTVA

West Allis, Wis., J. R. — Dopis je v konfliktu z načelno izjavo SNPJ, zato ne more biti objavljen. Glej pravila, člen 16, točka 6. Pri inteligentnih luteranih in drugih protestantih se lahko informiraš, da je tvoja ideja stara že 400 let, toda socialnega vprašanja še ni rešila.

Cleveland, O., Fr. G. — Zadeva je lokalnega značaja in brez pomena za široko javnost.

Na pragu skrivnosti življenja

Kakor smo že kratko poročali, so prisodotoženo Nobelovo nagrado za medicino in burškemu učenjaku prof. Hansu Spemannu S to podelitvijo je doživel dolgoletno znano delovanje svoje zasluženo priznanje Spemannova raziskovanja se gibljejo manj področju prave medicine, kolikor v področju splošne biologije in fiziologije. Spemannova prava stroka je zoologija, toda specializiral je za eksperimentalno raziskovanje živalske razvoja in je tu prodril do spoznanj, ki so blizu skrivnosti življenja.

Njegova raziskovanja so pomagala rešiti problem, kako si moramo predstavljati razvoj nekega bitja iz oplojenega jajčeca. Vprašanje, ki mu je danes namenjena sebnan panoga biologije, ki se imenuje "kem življenja in razvoja".

Odgovoriti je bilo pred vsem na vprašanje, da-li so v jajčecu poznejši organi že pripravljeni ali pa nastajajo na novo z nastajanjem organizma. To temeljno vprašanje je rešil Spemann s povsem novovrstnimi eksperimenti. Izrezel je n. pr. iz mladih klic dvoživk različnih mestih majhne koščke in jih predil na druga mesta enakih, pozneje tudi različnih klic. Na ta način je prišel n. pr. koščke, iz katerega bi se z normalnim razvojem dotičnega bitja stvorili možgani, na kraj bod če hrbtne kože živali, na katero ga je bil posadil. Tu je nastala iz materije, ki je bila prvotno določena, da se razvije v možgane, stjo navadna hrbtina koža. Nasprotno je Spemann z ustrezajočo presaditvijo lahko dosegal, da so iz tkiva, ki bi se moralo razviti v kožo nastali možgani, obstali ali oči! To je bilo posebno dobro opazovati, če je n. pr. košček klice bodočega barvastega krkono presadil klico bodočega krkono, ki je bil na dotičnem mestu brezbarven. Drugače popolnoma na malna koža na operacijskem mestu se je ptem v natančno omejenem delu odražala teno od svetle okolice.

Kakor rečeno, pa je delal prof. Spemann slične poskuse tudi s tkivom mesečnega popolnoma različnih živalskih vrst. Tako je presadil n. pr. košček kličnega tkiva žabe, bodiči ustni del krkono. Ličinke krkonov imajo, kakor znano, majhne zobčke, paglavci pa nimajo teh zobcev, temveč roževinasto čeljust. Bitje, ki je nastalo iz Spemannovega eksperimenta, pa je bilo drugače popolnoma normalen krkon, samo da je imelo namesto zobcev ustih paglavčev roževinasto čeljust. Na ta način je dobival prof. Spemann najbolj čudne kombinirane živalske stvore, ki spominjajo na pošasti iz pravljic in po takšnih eksperimentih je postalo njegovo delo tudi prilično poplarno. Seveda pa ni težisce njegovega dela izdelovanje takšnih "šimer", kakor jih imenuje, temveč v spoznanju, da klica živega bitja nikakor ni kakšen stroj, ki bi tekel mehaniko, temveč živ objekt, katerega razvoj je, kalsi sicer določen, ki se pa zna v spreminjenj okoliščinah prilagoditi in reagirati popolnoma smoteno.

Prof. Hans Spemann se je rodil l. 1869. ko sin stuttgartskega založnika in knjigarja. Po gimnazijskih študijah je deloval nekoliko let tudi sam v knjigarniški stroki. Šele v svojem 22. letu je začel študirati medicino in biologijo. Po dokončanem študiju je bil najprej asistent na zoološkem zavodu v Wurzburgu, kjer se je l. 1898. tudi rehabilitiral, deset let pozneje je šel kot profesor na vseučilišče Rostock, potem je postal drugi ravnatelj znamenitega Zavoda cesarja Viljema za biologijo v Berlinu-Dahlemlu, l. 1919 pa je prišel kot naslednik znamenitega zoologa Dofleina na vseučilišče v Freiburg (Breisgau), kjer deluje še danes.

Smrt in smrtni boj

Bodi zmeren v življenju in se smrti ne boj, tako nam priporoča stari Hufeland. Schiller pa poje, da je pravi mož le tisti, ki zna s pogumom gledati smrti v obraz. Besede so lepe, toda koliko strahu in praznovanja je še med ljudmi v pogledu smrti!

Smrtni boj umirajočega se nam vidi poln groze in muke. Toda umirajoči sam tega ne občuti, kajti še pred smrtnim bojem ga je občutila dobrodelna nezavest. Izkušnja nas učila, da tisti, ki so bili smrti blizu in so se po kakšnem čudežnem naključju spet vrnili v življenje, umirani niso občutili, baš zato, ker so bili v takšni nezavesti. Iz smrtnih drgetov, ki niso nič drugega nego naravna reakcija misli, ne smemo sklepati, da umirajoči vse to občuti, kar vidi njegova prestrašena okolica. Padavničnik in bolnik v krčih tudi ne občuti vsega tega, ker je v nezavesti. Isto je z umirajočimi.

Revolucija v železni industriji

Na mednarodnem metalurškem kongresu, ki zboruje ta čas v Parizu, je sporeč francoski inženir Camille St. Jacques, da je izumil nov postopek za pridobivanje železa in niklja. Ta postopek deluje petnajstkrat hitreje od doslej prakticiranih postopkov, delo in stroški pa znašajo 75 odstotkov manj. St. Jacques uporablja izredno močno pihalo napravo in tarabljaj izredno močno pihalo napravo in tarabljaj, proces pri temperaturi 800 do 2000 stopinjin. Če njegovi podatki držijo, pomeni njegova metoda revolucijo za vso železno in jekleno industrijo.

Volitve v Angliji

Rezultat volilne borbe na Angleškem, ki je bila zadnji teden, je vsekakor časten za angleško delavsko stranko, dasi je nekoliko razočaral voditelje te stranke.

Delavska stranka v Angliji je izšla iz tega volilnega boja pojačana z okrog sto mandati. Danes jih ima nekaj čez 150 (natančnega števila še danes nismo izvedeli), toda voditelji so pričakovali od teh volitev najmanj 250 poslancev; ušli so se torej za okrog sto mandatov.

Vzroki, da delavska stranka ni dobila pričakovanega števila mandatov, so zanimivi. Voditelji delavske stranke predvsem omenjajo volilni sistem, ki je zelo nedemokratičen, čeprav se Anglija ponaša z največjo politično demokracijo na svetu.

Volilni sistem je kriv, da je disproporcija med skupnim številom glasov in številom izvoljenih poslancev zelo velika. Vseh oddanih glasov je bilo približno 22 milijonov. Od teh je vlada dobila 11,600,000, opozicija pa 10,037,000, od katerih odpade na kandidate delavske stranke okrog devet milijonov glasov. Večina vladine koalicije v glasovih torej ni bila posebno velika, kljub temu je vlada vzela 70 odstotkov poslancev, dočim je opozicija dobila le 30 odstotkov vseh mandatov. Z drugimi besedami: za izvolitev poslanca na vladini listi je zadostovalo povprečno 28,000 glasov, za poslanca opozicije je pa moralo biti povprečno 57,000 glasov.

Drugi vzrok, ki je škodil delavski stranki, je bila zunanja politika Anglije. Tik pred volitvami je delavska stranka podprla angleško vlado glede sankcij proti Italiji in povprečni volilec si je mislil: "Saj ni razlike med strankami — vse podpirajo sankcije!"

Tretji vzrok, ki je tudi važen, je razkol med delavstvom. Komunistična stranka v Angliji ne pride dosti v poštev, ker je neznatna. Sicer je imela kandidate v več industrijskih okrožjih, toda prodrla je le z enim samim kandidatom. Večji razkol med angleškim delavstvom je v delavski stranki sami in ta razkol se je zdaj povečal baš zaradi afriške vojne in sankcij. Levičarska skupina Labor party, takozvana neodvisna socialistična stranka, je postavila svoje kandidate proti kandidatom delavske stranke v vseh večjih industrijskih okrožjih, rezultat v večini teh okrožjih je pa bil, da so bili delavski glasovi razcepljeni in oba delavska kandidata sta bila poražena v korist konservativcu ali liberalcu. Važno dejstvo je, da v vseh industrijskih okrožjih, kjer je bilo delavstvo enotno in je imelo le enega kandidata, so delavci zmagali.

To je dobra šola za delavce ne le v Angliji, temveč povsod. Ako hočejo delavci zmagati, zlasti zavedni delavci, ki so organizirani v svoji delavski stranki, se ne smejo cepiti!

Angleške volitve so pokazale, da socialistično delavstvo prevladuje v vseh večjih, industrijskih mestih in med rudarji v Walesu, toda po deželi med farmerji so toriji še znanom najmočnejša stranka. Angleški kmet, kakor kmet vsake dežele, je racionaren in težko ga je zdriniti iz mrtvila. Kmet je individualističen in ne pozna socialnega čuta, zato sovrvaži vse radikalne socialne reforme. Seveda so izjeme, ali te so v veliki manjšini. Enaka situacija je na Francoškem, kjer je kmet še vedno podlaga največji reakciji.

Drugače je na Danskem, kjer so kmetje močno organizirani v združenih in poznajo ugodnosti delavskih združenj v mestih. Tam je manj odpora proti socialističnemu gibanju, zato pa je danska socialistična stranka najmočnejša politična stranka v državi in že tri leta v vladi.

Dobro zadoščenje so volitve dale angleškim socialistom s porazom Ramsaya MacDonalda in njegovega sina. MacDonald, renegat, ki je pred štirimi leti obrnil hrbet svoji stranki in se pridružil torijski vladi samo zato, da ostane predsednik vlade, je bil pri teh volitvah korenito poražen in izbrisal iz političnega življenja Anglije. To je bilo potrebno, ker je to zaslužil — in to se je zgodilo. Delavci sami so ga izbrisali in poslali v pokoj.

Vzlic temu, da delavska stranka Anglije ni dobila toliko mandatov, kolikor jih je pričakovala, je postala močna sila opozicije v parlamentu in kot taka bo lahko veliko koristila angleškim delavcem in indirektno delavskemu razredu vsega sveta.

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Pisovalnik Vladimir Levstik

"Vse to je pametno, slišati, Bert," je rekel Billy, "resnica pa ni. Dandanes lahko vaša obogatit."

"Ali pa postane predsednik Združenih držav," je hlastnil Bert. "Kaj ne bi postal — če ima tisto v sebi. A vendar te še nisem čul, da bi delal okoli sebe tak šunder kakor kak milijonar ali predsednik. Zakaj ne? Zato, ker nisi pravega kova. Budalo si. Kljuse. Zato je tako. K vragu pojdeš, kakor mi vai."

Pri obedu je Tom pripovedoval o radostih kmečkega življenja, ki ga je bil spoznal kot deček in mlad mož, ter zaupno pripomnil, da sanjari o tem, kako bi šel in najel kje kos državne zemlje, kakor so delali njegovi predniki. Na žalost — tako je pojasnil — je bila Sara preveč vkoreninjena in sanje so morale ostati sanje.

"Taka je igra," je vzdihnil Billy. "Vse gre po pravilih. Menda je že tako ustanovljeno, da mora nekdo obležati na tleh."

Nekoliko pozneje, ko je Bert pravkar začel novo pridigo, se je Billy zasačil, da primerja. Ta hiša ni bila tako kakor njegov dom. Tu ni bilo dobrodronega ozračja. V vsem si opazal nekakšno neskladje. Spomnil se je, da jutranja posoda še ni bila pomita, ko so prišli. Moški se malokdaj zanimajo za gospodinjske reči in tudi on ni gledal na podrobnosti; a vse dopolnje ga je na tisoč in tisoč načinov preganjal občutek, da se Mary v svojem domačem delokrogu ne more primerjati s Saxono. Ponosno se je čez mizo oziral nanjo, čuteč, kako ga nekaj grabi, da bi vstal, stopil okoli mize in jo objel. Ona je bila res žena. Spomnil se je njenih gospodskih spodnjic in tisti mah mu je v možganih že vstala njena slika v taki opravi. A Bert jo je pregnal.

"Hej, Billy, ti menda misliš, da sem zagrelen človek. Seveda sem. Izkusnje imam, ki jih ti nimáš. Ti si bil ves čas voznik in si še z boksanjem na lahek način kaj zaslužil. Slabih časov nisi nikoli poznal. Kaj je stavka, tudi še ne veš. Ni ti bilo treba skrbeti za staro mater in požirati nesnage zaradi nje. Sebe po njeni smrti sem se mogel otresti in delati, kar mi je prišlo, in pustiti, kar mi ni."

"Recimo, taktak, ko sem poizkusil pri električni; tu lahko vidite, kaj vse mora delavno kljuje pretrpeti. Visoka zverina me je premeril od glave do nog; umoril me je z vprašanji in mi nazadnje dal nekakšen formular. Izpolnim ga in plačam zdravniku, h kateremu so me poslali, dolar za izpričevalo. Nato grem k fotografu in dam sneti svojo spako — za električno družbo, da jo uvrsti v svojo galerijo zločincev. Za to moram spet odrediti dolar. Glavni kolovodja vzame formular, zdravnikovo izpričevalo in spako in me obsuje z nadaljnjimi vprašanji. Ali sem član kakšne delavske organizacije? — JAZ? Seveda sem se zlagal, da nisem. Potreboval sem dela. Branjevec mi ni dal ničesar več na upanje, a za mater je bilo treba skrbeti!"

"Ho, si mislim, zdaj sem pa res izprednik cestne železnice. Na zadnji platformi bom stal in lovil elegantne dame. Kakopak! Dva dolarja, prosim. Jaz — dva dolarja. Da, za kositrno ploščico. Potem je prišla uniforma — devetnajst pa petdeset, ko bi jo povsod drugod dobil za petnajst. A to sem moral odšteti še iz prve mesečne plače. In pet dolarjev svojega denarja sem moral imeti v žepu, za drobiž. Tako je zahteval pravilnik. Teh pet sem si izposodil od Toma Donovan, redarja. In kaj je bilo potlej? Stirinalet dni sem jim moral delati brez plače, češ, da se privadam posla."

"Delal sem samo mesec dni. Potlej smo se

organizirali pa so nas pognali v zrak, da noben zmaj višje ne zleti."

"In prav tako vas bo tudi železnica pognala v zrak, če boste stakali, bedaki," mu je povedala Mary.

"Saj to ti ves čas pripovedujem," je odvrnil Bert. "Niti najmanjšega upanja ni, da bi prodrl."

"Zakaj se potem spuščate v to reč?" je vprašala Saxon.

Za trenutek jo je pogledal s čudno ugalsimi očmi, nato je odgovoril:

"Zakaj sta se dala moja strica ubiti pri Gettysburgu?"

OSMO POGLAVJE

Saxon je vsa v skrbih opravljala svoje gospodinjske posle. Nič več se ni ukvarjala s šivanjem in vezenjem lepih reči. Blago za taka dela je stalo dosti denarja pa se ni upala. Bertova grožnja jo je bila zadelala v živo. Tičala je v njeni drhteči zavesti kakor jekleno kopje, ki se je neprestano obračalo in skelelo. Ona in Billy sta bila odgovorna za mlado življenje, ki je prihajalo. Ali sta se mogla glede na vse to in ono zanesti, da ga bosta lahko primerno hranila, oblačila in pripravljala za njegovo pot v svet? Kje je bilo poroštvo? Nejasno se je spominjala, kako so bili v minulih dneh slabi časi; nekakrat kakor slana padli na življenje, in tožbe očetov in mater, ki jih je takrat slišala, so se z novo pomembnostjo oglašale v njenem duhu. Zdaj je skoraj da razumela Sarino večno tarnanje.

Po sosedščini, koder so živeli rodbine stavkajočih delavcev, so že bili slabi časi. Med malimi trgovci je Saxon pri svojih vsakdanjih nakupih lahko kar v zraku čutila potrtost. Vse selosti in dobre volje ni bilo več opaziti. Povsod se je naseljevala mrka tegoba. Materam otrok, ki so se igrali po cestah, je bila ta pobost razločno zapisana na obrazih. Kadar so ob večerih kramljale izza vrtnih les in na stopnicah pred hišnimi vrati, so bili njih glasovi priušeni in manj smeja je bilo slišati nego prejnjene dni.

Maggie Donahuejeva, ki je prej jemala od mlekarja po poldrugi liter na dan, je kupovala samo še pol litra. Zdaj ni bilo več rodbinskih pohodov v kinematografe. Mesnih odrezkov pri mesarju skoraj ni bilo več dobiti. Nori Delanayjeva, dve hiše dalje, ni ob petkih več kupovala svežih rib. Zdaj je prihajala na njeno mizo slana polenovka, pa niti ta ni bila najboljše vrste. Čvrsti otroci, ki so prej dopoldne in popoldne tekali na cesto in otepali močrne kose kruha z maslom in sladkorjem, so zdaj prihajali iz hiš brez sladkorja in s tanjšimi, bolj skopo namazanimi kosi. A tudi ta navada je izumirala in ponekod so bili otroci že nehali prositi kruha med glavnimi obedi.

Povsod je bilo opaziti stiskanje in varčevanje, zatezanje pasov in omejevanje izdatkov. In povsod je bilo vse nekam razdraženo. Zenske so se dosti hitreje sporekale druga z drugo in bolj pogosto rojile nad otroci kakor prejnjene dni; in Saxon je vedela, da sta se Bert in Mary neprestano prepirala.

"Če bi hotela vsaj razumeti, da imam sam svoje skrbi," je Bert tožil Saxon.

Ona mu je od blizu pogledala v obraz; nejasen, omotičen strah jo je obhajal zanj. V njegovih črnih očeh je brez prestanka gorel ogenj nekakšne blaznosti. Njegov rjav obraz je bil shujšal in koža se je togo natezala čez podonice. Usta mu je narahlo skrivljala krč, kakor da bi bila otrpnila v grenkobi. Še način, kako se je držal in nosil klobuk, je pričal o nevarnem naraščanju njegove vrtoglavoosti.

(Dalje prihodnjik.)

Ko je brive odšel, je Henrik stopil k oknu. Začudil se je, ko je čul na ulici pred hišo govorjenje večje množice ljudi. Polklical je slugo:

"Stopi v vežo in poglej, kaj se je zgodilo!"

Sluga je odšel. Kmalu se je vrnil in sporočil gospodarju, da hočejo ljudje videti prvega ostrižence, češ, da jim je brivec vse očeval.

"Ne, ne bodo se smejali na moj račun! Pojdi po nosilnicol!" je ukazal častnik.

Ko je prišla nosilnica, je Henrik vstopil pri stranskih vratih. Nosilnica je morala priti prav tik vrat, da ga nihče ni mogel videti.

Kmalu je nosilnica obstala pred palačo njegove Eve. Vstopil je in nemiren odhitel po stopnicah.

"Javite me!" je zaklical slugi, ki je zija vanj in se čudil, da nima kite.

3.

V salonu je bila zbrana večja družba. Evine prijateljice veselo so kramljale. Deklica je sedela pri svojem špinetu in igrala.

"Draga dame! Ljubljena moja Evica! Zelo sem vesel!" je vzkljnil častnik in se globoko priklonil. Hotel je dalje govoriti pa, ni mogel, kajti vse dame so se pričele glasno krotati in se porčevati.

"Ali ste se vrnili z maskarade? Kje je ostal vaš krasni čop? Ali ga vam je veter odnesel? Morda ste ga celo zastavili?"

Tedaj je vstala Eva in ga ježno pogledala:

"Henrik! Kaj naj to pomeni?"

Na njenem lepem obrazu se je brala nejevolja, ko je nadaljevala:

"Če ste si omislili to za šalo, vam moram priznati, da je to zelo izjavljeno, šala!"

Henrik ji je prijazno odgovoril:

"O kakšni šali pač ni govora! Menda ste že čuli, da je sam cesar ukazal, da si moramo kite odrezati."

"Da, o tem sem čula, toda bila sem prepričana, da boste častniki toliko močnej, da se boste zavzeli za svoje pravice in se ne boste pustili sramotiti s takim ukazom."

"Upirati se cesarjevemu ukazu, to vendar ni mogoče!"

"Dovolj! Dovolj!" je odvrnilo dekle in odprlo vrata sosedne sobe:

"Izvolite za trenutek!"

Ko sta vstopila, ga je dekle nahnulo:

"Vi torej mislite še nadalje hoditi tako neokusno ostriženi po svetu?"

"Draga moja! Jaz ne morem in tudi ne smem drugače!"

"Kaj bi pa rekli, če bi si še jaz dala ustriči lase?"

"Poizvedoval bi, zakaj ste tako storili in če bi našel pravi vzrok..."

"Vzrok? Gospod, če ste mislili, da se bom dala sramotiti od svojih prijateljic in sorodnikov, češ, da imam ostrižence, ste se debelo zmotili..."

"Eva!" zakliče mladenič prestrašen.

"Torej nosite spet kito, ali..."

"Ni mogoče!"

"Ali sva — ločena!"

"Zal, da ne morem drugače!"

"Tu vaš zaročni prstan!"

"In tu vaši!"

Zazdelo se mu je, da se mu udirajo tla pod nogami. Toda zavedal se je, da mu dela dekle krivico in zato je ostal miren. Naslednji trenutek je pri drugih vratih odšel iz hiše.

Komaj slišno je šepetal pred se:

"Torej je vse končano? Bojje, da sem jo preje spoznal! Zdaj vem, da nima srca, ker je tako malenkostna, da me odslavi zavoljo te neumne kito!"

Henrik ni hodil dolgo sam. Zdaj je v svojem razburjenju pozabil, da nosi kratke lase. Kmalu prično teči za njim otroci. Pridužijo se drugi ljudje, vsi hočejo videti ostrižence.

Častnik jame bčtati. Kmalu zavije okoli vogla in se skrije v prvo hišo. Ker se boji, da bi ljudje ne prihiteli v vežo za njim gledat, odhiti po stopnicah, kjer utrujen obseidi.

Tedaj se odpro nad njim vrata in že ga ogovori star, prijazen gospod:

"Kaj vam je? Ali vam je prišlo slabo?"

Preden mu pa oficir odgovori, zasliši pred hišo govorjenje in vidi njegove ostrižene lase. Z roko zamahne in se zasmeje:

"A to je najbrže? Nov običaj je ljudem zmešal glavo! Čez nekaj tednov se ne bo živ krst več brugal za ostrižene častnike! Toda tu ne boste čepeli! Izvolite k nam v sobo! Dobrodošel gost ste nam. Jaz sem Hladnik, ravnatelj dvornih veleposetev."

Zdaj se je predstavil tudi poročnik in rad sprejel prijazno povabilo.

V stanovanju ga je ravnatelj predstavil svoji hčerki Ivanki. Bila je čudovito ljubka blondinka, ki je pred častnikom sramežljivo zardela.

Postregla sta mu in se prijazno z njim pogovarjala. Ves čas se mu je pa dozdevalo, da trpita skrito bolečino, ni pa mogel ugotoviti kakšno.

In ko je odhajal, sta ga povabila, naj ju čimprej spet obišče, kar jima je rad obljubil.

4.

Naslednji dan je šel zgodaj v vojašnico. Službujoči vojaki mu je javil, da se je mostovo uprlo, češ, da neče positi kratkih las. Henrik je pa upor kralu pomiril in upornike zapisal. Kasneje so bili obsojeni vsaki na 60 palic.

Ko je čez nekaj dni spet sedel v svoji pisarni, se je javil nek vojak.

"Kaj hočete?" ga je vprašal častnik.

"Nekaj bi vas prosil."

"Kaj?"

"Predvsem vam povem, da sem iz imovite dunajske rodbine, ki ima ugled tudi na dvoru. Moj oče se je zelo trudil z menoj, a jaz sem bil prelaskomisel, toda ne hudoben. Mesto, da bi študiral, sem zapravljaj denar in se naposled šel potepat. Bil sem v tujini 3 leta. Vrnil sem se in postal vojak. Domov si nisem upal."

In zdaj naj bom tepen. Nedožen sem, verujte mi! Očetu ne želim te sramote, kajti če zve, bo preveč žalosten. Jaz nisem bil proti ustriženju las,

(Iz nemščine Gustav Strniša.)

Kako skuhate dobro kavo

Da dobite iz vaše priljubljene kave boljše aromo, okus in barvo, pridenite

Frank's Chicory

"Frankovo cikorijo" v lonec ali perkulator.

To je okusna zelenjad.

Se dobi v vseh grocerijah.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

Henri Franck Sons Inc. PLUMBING, N.Y.

vendarle sem prišel med upornike.

Prosim vas, poravnajte me z očetom!"

"Kako? Saj ga vendar ne poznam," je odvrnil oficir.

"Moj oče je ravnatelj Hladnik. Ko sem zadnjič begal okoli hiše, sem videl, da ste prišli venkaj in se od očeta prijazno poslovili. Pomagajte mi in hvaležen vam bom! Ker ima vpliv na dvoru, mi bo že on izprosil pomilostenje!"

"To je torej brat lepe Ivanki? Saj sta si kar podobna!" si je mislil Henrik, ki je večkrat obiskal ravnatelja in mu je njegova lepa in mila hčerka vedno bolj ugajala.

"Dobro! Kar z menoj pojdite!" je ukazal presenečenemu vojaku in vstal.

Ko sta prišla do Hladnikove hiše, je šel najprej v hišo Henrik, ki je pričel govoriti o izgubljenem sinu Pavlu, ki se vrača. Naposled je starcu priznal, da je njegov sin vojak in se želi z njim spet poravnati.

Tedaj so se odprla vrata in že je sin ležal v očetovem objemu nakar je pritisnil tudi sestro na svoje srce.

Se isti večer je Henrik dobil novo pomilostitev in izprosil, da so ga sprejeli v vojaško akademijo.

Mesec dni nato se je v večni cerkvi na Dunaju vrnila poroka skromne Ivanki ter poročnika Henrika.

Ko sta novoporočenca odhajala iz cerkve, sta morala mimo drugega para, ki je šel k poroki. Henrik je spoznal v nevesti svojo nekdanjo zaročenko ponosno Evo. Ženin je bil že zelo star in skrušen. Imel je dolg siljast nos in je težko hodil. Toda na sebi je nosil lepo generalsko uniformo, a glavo mu je krasila napudrana in namazana moška kita.

(Iz nemščine Gustav Strniša.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošlje svojcem v domovino.